

Hemşirelik Öğrencilerinin Evliliğe Yönelik Metaforik Algıları

İlknur GÖKŞİN¹

(Geliş Tarihi/Received: 08.04.2025; Kabul Tarihi/Accepted: 21.05.2025)

Özet

Bu çalışmada, hemşirelik bölümü öğrencilerinin metaforlar yoluyla evlilik kavramına bakışını, evliliği nasıl tanımladığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Fenomenolojik yöntemle dayalı metafor analizi tekniği ile gerçekleştirilen araştırmanın evrenini, Orta Anadolu bölgesindeki bir üniversitede öğrenim gören 3. ve 4. sınıftaki hemşire adayları oluşturmuştur. Örneklem ise araştırmaya katılmayı kabul eden ve metafor üreten 127 öğrenciden oluşmuştur. Veriler, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini ve evliliğe ilişkin geliştirdikleri metaforları belirlemek için hazırlanan form ile Şubat-Mart 2025 tarihleri arasında elde edilmiştir. Öğrencilerin evlilik kavramına ilişkin algılarını ortaya koyan 127 geçerli metafor 5 kategori altında, "Uyum, istikrar ve tamamlanma", "Emek, sorumluluk ve mücadele (gerektiren bir deneyim)", "Hayata lezzet katan birliktelik" ve "Belirsizlik, bilinmezlik (içeren bir olgu)" ve "Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş" olarak toplanmıştır. Çalışmada, öğrenciler evlilik ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz kavramları içeren metaforlar üretmişlerdir. Ancak, üretilen metaforların çoğunluğu olumlu kavramlar içermiştir. Hemşirelik eğitimi veren farklı okullardaki hemşirelik öğrencilerinin evliliğe ilişkin bakış açılarının, tutumlarının değerlendirildiği daha büyük örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılması, yasal evlilik birliğinin kadın ve çocuğa getirdiği haklar konusunda hemşirelik öğrencilerinin bilgisini ve farkındalığını artıracak derslerin müfredata eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Evlilik, hemşirelik öğrencileri, algılar, metafor

Metaphorical Perceptions of Nursing Students Towards Marriage

Abstract

This study aimed to reveal nursing students' perspective on the concept of marriage through metaphors and how they define marriage. The universe of research, which was conducted with metaphor analysis technique based on the phenomenological method, consisted of 3rd and 4th year nursing candidates studying at a university in the Central Anatolia region. The sample consisted of 127 students who agreed to participate in the research and produced metaphors. Data was obtained between February and March 2025 with a form prepared to determine the sociodemographic characteristics of the students and the metaphors they developed regarding marriage. 127 valid metaphors revealing the students' perceptions of the concept of marriage were collected under 5 categories as "Harmony, stability and completion", "Effort, responsibility and struggle (an experience that requires)", "Unity that adds flavor to life", "Uncertainty, uncertainty (an event that involves)" and "Regret, disappointment and loss". In the study, students produced metaphors that included both positive and negative concepts related to marriage. However, the majority of the produced metaphors included positive concepts. It is recommended that studies be conducted with larger sample groups to evaluate the perspectives and attitudes of nursing students in different schools providing nursing education regarding marriage, and that courses that will increase the knowledge and awareness of nursing students about the rights that legal marriage brings to women and children be added to the curriculum.

Keywords: Marriage, nursing students, perceptions, metaphors

¹Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Aksaray, Türkiye. E-mail: ilknurgoksin@hotmail.com, ORCID:0000-0002-1125-2161

GİRİŞ

Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile, toplumsallaşmanın gerçekleştiği ilk ve önemli bir sosyal kurumdur. Evlilik ise karşılıklı sevgi, ilgi, saygı, hoşlanma duyan kişilerin hayatlarını birleştirmesi ve hayatlarında karşılaştıkları her türlü duruma karşı ortak hareket etmeyi gerektiren bir eylemdir. İçinde bulunduğu toplumun amacını, karakterini ve geleneklerini yansıtan evlilik, insanları bir aile kurma ve sürdürme amacıyla özel bir karşılıklı bağlılık biçiminde birleştirir (Turgut, 2015; Adamu vd., 2016). Türk toplumunda ise evlilik, sosyo-kültürel yapıyla dinin iç içe geçtiği, iki yetişkinin yaşamlarını yasalar ve/veya din çerçevesinde birleştirdiği, toplumun gelenek ve göreneklerine, değer yargılarına bağlı olarak şekillenmiş olan kadın ve erkek arasındaki güçlü bağı/bağlılığı ifade etmektedir (Geçioğlu ve Döner, 2019; Ferah ve Kılınçer, 2022).

Türk toplumunda evlilik kavramı kültürel yapıdan etkilenmekte, cinsellik, çocuk sahibi olma gibi deneyimler büyük ölçüde resmi veya dini bir evlilik çerçevesinde deneyimlenmektedir. Toplumdaki geleceğin yetişkin bireyleri olacak gençlerin evliliğe yönelik bakış açısını değerlendirmek, bu algılarına neden olan sosyal, kültürel ve dini faktörlerin ortaya çıkarılmasını sağlamakla birlikte gelecekte evliliğe ilişkin oluşturulacak politikalara yön verecektir. Üniversite öğrencileri ile yapılmış nitel bir araştırmada gençlerin evlilikten en önemli beklentilerinin “sevgi ve saygı” olduğu sonucu elde edilmiştir (Baş ve Cengiz, 2018). Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirmiş farklı bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun evliliğe ilişkin olumlu duygular beslediği belirlenmiştir (Koçyiğit-Özyiğit, 2017). İki farklı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin evliliğe yönelik tutumlarının belirlendiği bir çalışmada ise kız öğrencilerin erkeklere göre ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin daha alt sınıftakilere göre evliliğe yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu bulunmuştur (Yalçın vd., 2017).

İçinde yaşanılan toplumun kültürel yapısını bilmek hemşirelik için önemlidir. Hemşirelik mesleğinde kültürlerarası hemşirelik kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizde son yıllarda göçün getirdiği nüfus yapısının değişimi ve kültürel farklılıklar, sağlık bakımında hemşirelerin göz önünde bulundurması gereken bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, hemşirelerden sağlık hizmeti vereceği toplumun kültürel yapısının, bazı kavramlara toplumsal olarak yüklenen anlamların farkında olması ve vereceği sağlık bakımına bu farkındalığını yansıtmayı beklenmektedir. Gelecekte toplumdaki bireylere sağlık eğitimi ve hizmeti verecek olan hemşirelik öğrencilerinin yasal, toplumsal ve kültürel unsurlardan etkilenen temel kavramlardan birisi olan evliliğe bakış açılarının belirlenmesinin bireye, aileye ve topluma verdiği hizmetin kalitesini artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin toplumun temelini oluşturan aile kurmaya yönelik bir unsur olan evlilik ile ilişkili algılarının metaforlar aracılığıyla değerlendirilmesi, farkında olmadıkları duygu ve düşüncelerinin de ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Ulusal literatürde hemşirelik öğrencilerinin evliliğe bakış açısının değerlendirildiği çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Amaç

Literatürde hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin evliliğe yönelik algılarını inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle araştırmada, hemşirelik bölümü öğrencilerinin metaforlar yoluyla evlilik kavramına bakışını ve evliliği nasıl tanımladığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

- Hemşire adaylarının evliliğe ilişkin algıları nasıldır?
- Hemşire adayları evliliğe ilişkin daha çok hangi metaforları kullanmaktadırlar?

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu araştırma, fenomenolojik yönetime dayalı metafor analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. “Metafor analizi”, nitel araştırma yöntemleri içinde fenomenolojik araştırma yöntemini temel alan bir tekniktir. Metafor analizi, anlaşılması güç soyut kavramları bilinen kavramlarla analogiler yaparak öğrenmek için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Merriam, 2013). Kolay anlaşılır cümleler kullanarak hedef kitleye farklı bir bakış ve yaklaşım sunar, bireylerin algılarını ortaya koyma, problem çözme ve zihinsel model oluşturmada etkili bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Metaforlar, bir şeyi başka bir şeyin bakış açısıyla anlayıp deneyimlemek şeklinde ifade edilmektedir. Kişiler kendilerinin ve karşısındakilerin düşünce ve duygularını tanımlarken metafordan yararlanmaktadırlar (Lakoff ve Johnson, 2015). Eğitim-öğretim sürecinde zor konu ve kavramları daha basit ve anlaşılır bir biçimde ifade etme konusunda faydalı oldukları kabul edilen metaforlar, hayatımızdaki bir durumu daha vurgulu anlatmamıza yardımcı olarak içselleştirmemizi ve detaylandırmamızı sağlayan mekanizmalardır (Güneş ve Fırat, 2016; Demirbilek, 2022). Metaforlar kişinin özgürce düşünmesini ve kendini en etkin biçimde ifade edebilmesini sağlar ve bilgilere ulaşabilmek için en etkin yöntemlerden biri olarak kabul edilir (Güneş ve Fırat, 2016).

Araştırmanın evreni ve örneklemi

Türkiye’de bir üniversitenin 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören, doğum-kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinden başarılı olan Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin tamamı araştırmanın evrenini oluşturmuştur (n=249). Çalışmanın yapıldığı üniversitede doğum-kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi üçüncü sınıfta verilmektedir. Bu dersin kapsamında, kadın yaşamının her dönemine ilişkin sağlığına yönelik birçok konu ile birlikte kadın ve erkek kavramlarına toplumsal bakış açısı, sosyal ve kültürel normlar gibi konular da işlenmektedir. Örnekleme ise başlangıçta araştırmaya katılmayı kabul eden 137 öğrenci oluşturmuştur. Ancak metafor üretemeyen 10 öğrencinin verileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Böylece araştırma 127 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri: hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi olmak, doğum-kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini almış olmak, çalışmaya katılmaya gönüllü olmaktır.

Araştırmadan dışlama kriterleri ise hemşirelik bölümünün birinci ve ikinci sınıf öğrencisi olmak ve öğrencinin araştırmaya katılmayı kabul etmemesidir.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri, yaşantıları, algıları betimlemek ve anlamak için sık kullanılan bir veri toplama yöntemi olan mecazlarla (metafor) toplanmıştır. Metaforlarla veri toplamada amaç görüşmelerle elde edilen mecazlar ve mecazlara yüklenen anlamlar aracılığıyla bireylerin olayları nasıl algıladıkları hakkında derinlemesine bilgiler elde etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın verileri, Şubat-Mart 2025 tarihleri arasında araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile yüz yüze olarak toplanmıştır. Formun ilk bölümünde yaş, cinsiyet, sınıf gibi demografik sorular yer alırken, ikinci bölümde öğrencilerin evlilik ile ilgili geliştirdikleri metaforları belirlemeleri için “Evlilik..... gibidir, çünkü” cümlesi yer almıştır. Bir metafor, konudan yani ne veya kimden bahsedildiğinden, metaforik ifade olan araçtan ve konuşmacının konuyu, konuya benzer bir araç kullanarak nasıl gördüğünü gösteren zeminden oluşur (Fang, 2015). Bu nedenle öğrencilerin evlilik kavramı ile ilgili metaforik algıları “Evlilik..... gibidir” ifadesi ve bu metaforun konusu ile kaynağını belirtebilecekleri gerekçeyi sorgulayan “Çünkü...” ifadesi olmak üzere toplam iki soruluk cümleler şeklinde, yukarıda açıklanan metaforun üç öğesinin sağlandığı çerçeve ile analiz edilmiştir. Öğrencilerden evliliği başka bir şeye (varlık, canlı, nesne vb.) benzetmeleri ve bu benzetmenin nedenini kısaca belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin kendi el yazılarıyla yazdıkları bu yazılar bu çalışmada ana veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Formun doldurulması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Araştırmanın etik boyutu

Araştırma yapılmadan önce Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan (Karar no:2025/66, tarih:18.02.2025) etik kurul onayı ve çalışmanın yürütüldüğü kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Öğrencilere, katılım tercihlerinin ders notlarını etkilemeyeceği ve katılımın tamamen gönüllü olduğu bildirilmiştir. Veri toplama süreci boyunca araştırmacı, öğrenciler üzerinde herhangi bir etki yaratmaktan kaçınarak ve ifadelerini ne doğrulayarak ne de reddederek tarafsızlığı sağlamıştır. Araştırmada kullanılan anketler numaralandırılarak öğrencilere rastgele dağıtılmıştır. Öğrencilerden alıntılar “Ö” harfi ve anket sırası ile belirtilmiştir.

Araştırma boyunca Helsinki Deklarasyonu ilkelerine bağlı kalınmıştır.

Verilerin analizi

Öğrencilerin evlilik kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinin temeli, birbirine benzeyen verileri belirlenen temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir şekilde yorumlamaktır (Suter, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Beş adımda gerçekleştirilir (Moser, 2000; Saban, 2009). Bu adımlar; adlandırma, sınıflandırma, kategorilere ayırma, geçerlik-güvenirliği sağlama ve verileri dijital ortama aktarmadır. Adlandırma aşamasında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar listelenmiş ve metafor üretemeyen 10 öğrenci araştırma dışında bırakılmıştır. Sınıflandırma adımı, metaforların benzerlikleri ve farklılıkları

değerlendirilerek sıralanmıştır. Kategorizasyon adımı, metafor listesi ve gruplama sınıflandırmasına göre beş farklı kategori oluşturulmuştur. Geçerlik-güvenirlik aşamasında elde edilen metaforlar ve kategoriler her bir metafor bir kategori ile eşleştirilmek üzere 2 uzmana sunulmuş ve araştırmacının eşleştirmeleri ile uzman eşleştirmeleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edildikten sonra güvenilirlik Miles ve Huberman, (1994)'nın formülü $\text{Güvenirlik} = (\text{Görüş Birliği}) / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$ kullanılarak hesaplanmıştır. Aradaki uyum %91,33 olarak belirlenmiştir. Araştırmacı ve uzmanlar arasında farklılık görülen yerlerde çoğunluk esas alınmıştır. Son adımda ise tüm veriler dijital ortama aktarılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan metaforlar, ortak özellikleri ve analogik yönleri dikkate alınarak kategorize edilmiştir. Öğrencilerin demografik verilerinin analizinde IBM SPSS Statistics 24.0 kullanılarak frekans, yüzde, yaş, ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.79 ± 1.27 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 127 öğrencinin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Öğrencilerin evlilik kavramına ilişkin olarak üretmiş oldukları metaforlar ve bu metaforlardan oluşturulan kategoriler tablo halinde verilmiştir. Öğrenciler, evlilik kavramına ilişkin toplam 127 adet geçerli metafor üretmiştir. Elde edilen bulgularda öğrencilerin evlilik kavramına ilişkin algılarını ortaya koyan metaforlar ortak özellikleri bakımından incelenerek **beş** kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; “Uyum, istikrar ve tamamlanma”, “Emek, sorumluluk ve mücadele (gerektiren bir deneyim)”, “Hayata lezzet katan birliktelik”, “Belirsizlik, bilinmezlik (içeren bir olgu)” ve “Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş” olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=127)

Tanıtıcı Özellikler		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	95	74.8
	Erkek	32	25.2
Yaş Ortalama= 21,79 SD=1,27 min:20, max:25	20 yaş	19	15.0
	21 yaş	36	28.4
	22 yaş	44	34.6
	23 yaş	15	11.8
	24 yaş	7	5.5
	25 yaş	6	4.7
Sınıf	Üçüncü sınıf	59	46.5
	Dördüncü sınıf	68	53.5
Gelecekte evlilik planı olma durumu	Evet	101	79.5
	Hayır	26	20.5
Toplam		127	100

Kategori 1. Uyum, istikrar ve tamamlanma

Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, evliliğin uyum gerektirdiği yönündedir. Bu kategoriye ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Beraber yola çıkmaktır, birlikten kuvvet doğar.” (Ö25)

“Tamamlanmaktır, ruh eşini bulunca tamamlanmış olursun.” (Ö63)

“Tek bir kalp gibidir, beraber bir kişi olursun.” (Ö51)

“Yeni bir hayattır, artık ailen eşindir.” (Ö55)

“Danstır, iki kişi arasındadır.” (Ö117)

“Yeni bir hayattır, çünkü artık yatağını bile bir başkası ile paylaşıyorsun.” (Ö127)

“Yeni bir heyecandır, insanın bu kadar kötü olan dünyada anlaştığı bir kişinin olması çok güzel bir şey.” (Ö59)

Kategori 2: Emek, sorumluluk ve mücadele (gerektiren bir deneyim)

Bu kategoride öğrenciler evlilik kavramının emek sorumluluk gerektirdiği üzerinde yoğunlaşmışlardır.

“Çınar ağacına benzer emek verdikçe büyür ve güzelleşir.” (Ö18)

“Şirket yönetmek gibidir, sorumluluğu fazladır.” (Ö52)

“Çiçek gibidir, ilgilenirsen açar ilgilenmezsen solar.” (Ö57)

“Kumda değerli bir şey bulmaya benzer, bulması zordur ve kıymetlidir.” (Ö54)

“Yolculuktur, inişli, çıkışlı, sürprizlerle dolu, zorluklar ve güzellikler içerdiğini düşünüyorum.” (Ö90)

“Namaza benzer, niyet edildikten sonra sağ sola bakılmaz.” (Ö93)

Kategori 3: Hayata lezzet katan birliktelik

Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, evliliğin hayata lezzet kattığı yönündedir. Bu kategoride yer alan örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Bir elmanın iki yarısı gibidir hayatı artık tek kişi değil iki kişi yaşıyoruz.” (Ö32)

“İki yolun birleşimidir, ayrı hayatlardan gelip beraber aynı yolda yürümektir.” (Ö126)

“Oyundur, oyunu arkadaşınla iş birliği şeklinde oynarsan bu oyundan zevk alırsın.” (Ö115)

“Paylaşmaktır, yanında her zaman birinin olduğunu bilmek insana iyi gelir (Ö68)

“Beyaz bir sayfadır, yeni başlangıçtır.” (Ö84)

Kategori 4: Belirsizlik, bilinmezlik (içeren bir olgu)

Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, evliliğin belirsizlik olduğu yönündedir. Bu kategoride yer alan örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Sürpriz yumurta gibidir, insanlar evlilikten sonra değişebilir tanıdığımız insandan ne çıkacağını bilemeyiz.” (Ö4)

“Felsefedir, herkes için farklılık gösterir.” (Ö70)

“Kara delik gibidir, herkesi içine çeker ama bilinmez ve öngörülemez.” (Ö104)

“Şans oyunudur, karşılığında ya iyi bir hayat kazanırsın ya da büyük kayıplar.” (Ö123)

Kategori 5: Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş

Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, evliliğin hayal kırıklığı olduğu yönündedir. Bu kategoride yer alan örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Kâbusa benzer, gördüğüm herkes pişman.” (Ö10)

“Pişmanlıktır, hayatı sınırlandırıyor.” (Ö3)

“Balon gibidir, önce iyidir sonra yavaş yavaş havası söner ve kullanılamaz hale gelir.” (Ö72)

“Esir olmaktır, hayatına sana karışacak birini arıyorsun.” (Ö69)

Tablo 2. Öğrencilerin evlilik kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımı

Kategori	Metaforlar	Frekans
----------	------------	---------

Uyum, istikrar ve tamamlanma	Akan su, Anlayış, Ayna, Aynı araçta seyahat etmek, Beraber yola çıkmak, Bir bütün, Bir elmanın iki yarısı, Bir hayatı bölüşmek, Dans, Diğer yarın (2), Dostluk, Düğüm, Eksiklerin tamamlanması, Ev, İki beden bir ruh, Paylaşmak, Pozitif enerji, Tamamlanmak (4), Tek bir kalp, Tek bir kişi olmak, Uyum (3), Yarım kalan kalbin tamamlanması, Yaşam, Yeni bir başlangıç, Yeni bir dünya (2), Yeni bir hayat (2), Yeni bir heyecan, Yuva.	36
Emek, sorumluluk ve mücadele (gerektiren bir deneyim)	Ağaç (3), Ağaç yetiştirmek, Aile, Arkadaşlık, Bağımsızlık, Çınar ağacı, Çiçek, Çok zor bir oyun, Deniz, Gül, Hava durumu, İlkbahar, Kale, Kumda değerli bir şey bulmak, Mevsimler (2), Namaz, Olgunlaşmış meyve, Orman, Saç dökülmesinin başlangıcı, Sorumluluk (3), Şirket yönetmek, Tohum, Törpü, Yenidoğan bebek, Yolculuk, Yumurta, Zor.	32
Hayata lezzet katan birliktelik	Adana kebabı, Ağaç (3), Beyaz bir sayfa, Bir elmanın iki yarısı, Bir gül, Cennet, Çınar ağacı, Güven, Güzel, Hayallerin gerçek olması, Hayat (2), İki yolun birleşimi, Neşe kaynağı, Oyun (2), Ödül, Öz aile, Paylaşmak (5), Uzun bir yolda birlikte ilerlemek, Yeni bir başlangıç, Yuva (2).	29
Belirsizlik, bilinmezlik (içeren bir olgu)	Ateş, Bahis, Bilinmeyen kutu, Dipsiz bir kuyu, Felsefe, Kader, Kara delik, Kumar (4), Olgunlaşma aşamasındaki avokado, Sürpriz yumurta, Şans oyunu (2), Uçurumun kenarından atlamak	16
Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş	Ateş, Balon, Benlik kaybı, Esir olmak, Gül bahçesi, Kâbus, Kötü, Mahzen, Ölüm, Pişmanlık, Sakız, Yemek, Yorucu bir yol, Zulüm	14
Toplam		127

TARTIŞMA

Yasal ve kültürel temeli olan, toplum tarafından konulan kurallar çerçevesinde seçilen bir yol olarak tanımlanan evlilik, kişiyi güçlendiren, yaşam hedeflerini yerine getirmesine ve yaşam içinde sağlıklı ve güvenle ayakta durmasına olanak sağlayan önemli bir kavramdır (Özabacı vd., 2019). Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin “evlilik” kavramına ilişkin algıları metaforlar yoluyla ortaya konmuş ve kavramsal kategoriler altında gruplandırılarak mevcut literatür ışığında tartışılmıştır. Çalışmaya katılan 137 hemşire adayından 127’si “evlilik” kavramına ilişkin metaforlar üretmiş olup, üretilen metaforlar beş kavramsal kategoride toplanmıştır. Öğrenciler tarafından evliliğe yönelik üretilen metaforların 97’sinin olumlu, 30’unun ise olumsuz tema içerdiği ve çalışmada en çok metaforun üretildiği kategorinin “Uyum, istikrar ve tamamlanma” olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte öğrenciler, “Hayata lezzet katan birliktelik” ve “Emek, sorumluluk ve mücadele” kategorilerinde olumlu temalar üretmiştir.

Evlilik, farklı ilgi, istek ve ihtiyaçlara sahip iki kişinin bir araya gelmesi ile oluşan, toplumsal kurallar ve yasalarla şekillenen ve bireylerin gelişimini önemli ölçüde etkileyen aile adı verilen özel bir birlikteliktir (Houlgate, 2017). Evlilik kavramı toplumun kültürel değerlerinden, geleneklerinden, düşünce yapısından, kadına ve erkeğe atfedilen roller gibi faktörlerden etkilenmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, evlilik ile ilgili araştırmaların büyük oranda gençlerle yapıldığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri anlamı ortaya koymak amacıyla 14 son sınıf lisans öğrencisi ile (7 erkek ve 7 kadın) yapılan fenomenolojik bir çalışmada, evliliğin öğrencilerde çoğunlukla olumlu duygular uyandırdığı, öğrencilerin evlilik öncesi süreci kendini tanıma, doğru hayat arkadaşını seçme ve evlenmeye karar verme aşaması olarak gördüğü belirlenmiştir (Koçyiğit-Özyiğit, 2017). 18-25 yaş aralığındaki bekâr gençlerin

evliliğe bakış açılarının ve bu bakış açılarını etkileyen faktörlerin değerlendirildiği nitel bir araştırmada ise (4 kadın, 4 erkek) gençlerin evliliğe olumlu yaklaştığı belirlenmiş, gençlerin evliliğe bakış açılarını etkileyen faktörlerin ise kök aile, din ve toplum olduğu görülmüştür. Gençlerin evlilikten beklentileri ise hayatı paylaşmak, düzenli bir yaşam, huzurlu ve güvenli bir ortam, çocuk sahibi olma temaları ile ifade edilmiştir (Keldal, 2021a). Mısır’da hemşirelik öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada (n=120), öğrencilerinin **partner/eş** rollerine ilişkin beklentilerinin iyi olduğu belirlenmiştir (Mahmoud vd., 2022). Bu çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun evlilik kavramına ilişkin olumlu metaforlar ürettiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin %79.5 oranında gelecekte evliliği düşündüğü görülmektedir. Çalışmada bu orandaki evlilik planı evliliğe ilişkin olumlu bakış açısını açıklayabilir. Gençlerin evliliğe ilişkin bakış açılarını çoğunlukla birlikte yaşadıkları aile ortamının etkilediği varsayılmaktadır. Akbaş ve ark. tarafından üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılan çalışmada, öğrencilerin evlilik tutumlarının olumlu olduğu ve anne-babalarının mutluluk durumlarının evliliğe yönelik tutumlarını etkilediği, ebeveynleri mutlu olan öğrencilerin evliliğe karşı olumlu tutumlarının arttığı bulunmuştur (Akbaş vd., 2019). Öğrencilerin aile özelliklerinde, anne babanın evli olup çocukla birlikte yaşanan bir aileye sahip öğrencilerin oranının yüksek olduğu göz önüne alındığında (%92.1), gençler tarafından evliliğe yüklenen anlamın ebeveynlerinin evliliklerinden olumlu şekilde etkilendiği, öğrencilerin ebeveynlerinin evliliklerine dayanarak evliliğe anlam yükledikleri düşünülebilir.

Çalışmadaki diğer kategorilerde evlilik kavramı hemşire adayları tarafından bilinmezlik içeren ve pişmanlık duyulan bir deneyim olarak anlamlandırılmıştır. Üretilen ifadeler “Belirsizlik, bilinmezlik” ile “Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş” gibi kategorileri ve “kara delik”, “şans oyunu”, “kâbus”, “pişmanlık” gibi metaforları içermektedir. Kişisel mutluluk hayatın önemli bir değeri olarak ortaya çıktıkça, evliliğe karşı olumsuz eğilim geliştiren bireylerin sayısı da artış göstermiştir (Kim ve Ko, 2018). Bununla birlikte, dünyada ve ülkemizde boşanma oranlarındaki artış güncel istatistiklerle belirgin bir şekilde ortaya konmaktadır (Cabılar ve Yılmaz, 2022). Üniversite öğrencileri ile yapılmış bir çalışmada öğrenciler, son yıllarda aile kurumunda bozulmalar yaşandığını düşündüklerini, ebeveynlerinin mutsuz evliliği ve kadına yönelik şiddetin evlilikten soğumalarına neden olduğunu ifade etmiştir (Akbaş vd., 2019). Üniversite öğrencilerinin flört ve evliliği metaforik olarak nasıl algıladıklarının incelendiği bir çalışmada (n=261), öğrencilerin evlilik ile ilgili oluşturduğu metaforların %33.5’ünün olumlu, %42.8’nin nötr ve %23.7’nin olumsuz ifade içerdiği belirlenmiştir (Park vd., 2024). Keldal (2021b) Türkiye’deki farklı üniversitelerde öğrenim gören 1280 **bekâr** öğrenci ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %61’inin evlilikten kaygılandığı ve öğrencilerin %7’sinin kendini evliliğe hazır hissettiğini belirlemiştir.

Hemşirelerin, hasta bakımı ile ilgili tutumu ve uygulamaları bilinçli ya da bilinçsiz şekilde kendi kültürel değerleri ve inançlarından etkilenebilmektedir (Ceylantekin ve Öcalan, 2016). Bu nedenle, kendi kültüründen farklı ya da kendi kültüründen hasta gruplarına hizmet verecek olan hemşire adaylarının etkin hemşirelik bakımı sağlayabilmesi için kendisinin ve toplumun evlilik gibi temel bir kavrama verdikleri anlamı bilmeleri

gerekmektedir. Bu farkındalıkla verilecek bakım hasta ve hemşire arasındaki güven ilişkisini güçlendirerek bakımın kalitesini arttıracaktır.

Hemşireler, sadece resmi evliliğin kadına statü ve yasal hak getirdiği, yalnızca dini evlilikle kurulan birlikteliklerin hukuken geçerli bir evlilik oluşturmayıp özellikle kadın için ilişkide söz sahibi olamama, yasal olarak haklarının bulunmaması gibi sorunlar oluşturduğunu bilerek özellikle hizmet verecekleri kadınlara hasta savunucusu rolleri kapsamında yol gösterici olabilir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan epidemiyolojik araştırmaların giderek artması önemli olmakla birlikte, gelecekte hemşire olarak özellikle toplumdaki kırılgan grupta kabul edilen kadınlara da hizmet verecek olacak hemşire adaylarının evliliğe yönelik tutum ve inançlarının araştırılması önemlidir. Ancak hemşireler ya da hemşire adaylarının evlilik algısı ile ilgili yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Literatürde evlilik kavramına ilişkin hemşirelik öğrencilerinin metaforik algılarını inceleyen bir çalışmaya ulaşılammış olması araştırma bulgularının tartışılmasında sınırlılığa yol açmıştır. Bu nedenle bu çalışma bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın güçlü yönleri ve sınırlılıkları

Bu çalışmada hemşire adaylarının sözel ifadeleri, sahip oldukları sosyo-kültürel ve dini bakış açıları nedeniyle evliliğe yönelik önyargı içerebilir. Ayrıca, çalışma Türkiye'nin Orta Anadolu bölgesindeki bir üniversitede öğrenim gören üçüncü ve dördüncü sınıftaki hemşire adaylarıyla yürütülmüştür, evliliğe yüklenen anlamlar farklı fakültelerde öğrenim gören öğrenciler açısından farklılık gösterebilir bu nedenle, sonuçların genellenebilirliği sınırlıdır. Bununla birlikte, Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin evliliğe yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ifade ettikleri çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, çalışma bulgularının yapılacak yeni araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin evlilik hakkındaki metaforik algılarının incelendiği bu çalışmada, üretilen metaforların çoğunun olumlu temalar içerdiği belirlenmiştir. Ayrıca evlilik ile ilgili olarak “Belirsizlik, bilinmezlik” ile “Pişmanlık, hayal kırıklığı ve kayboluş” temalarıyla olumsuz metafor üreten öğrenciler de olmuştur. Sağlıklı ya da hasta bireye bakım verecek olan hemşirelerin kültür ve inançlarının getirdiği kendine özgü düşünce ve tutumları sağlık bakımlarının kalitesini etkileyebilir. Bu nedenle toplumun temeli olan ailenin kurulmasında toplumlar tarafından en geçerli olarak kabul edilen yasal evlilik birliğinin özellikle kadın ve çocuğa getirdiği haklar konusunda hemşirelik öğrencilerinin bilgisini ve farkındalığını arttıracak derslerin müfredata eklenmesi önemlidir. Bununla birlikte, evlilik, cinsellik gibi konularda üniversitelerde eğitim, seminer gibi etkinlikler yapılarak gençlere doğru ve bilimsel bilgi sağlanması, farklı üniversitelerden farklı bölümlerdeki öğrencilerle hemşirelik öğrencilerinin evliliğe bakış açılarının karşılaştırıldığı nitel ya da nicel çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ayrıca hemşirelik eğitimi veren farklı okullardaki hemşirelik öğrencilerinin evliliğe ilişkin bakış açılarının, tutumlarının değerlendirildiği daha büyük örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılması önerilmektedir. Böylece hemşirelerin evliliğe ilişkin algısını oluşturan etmenlerin ve sağlık bakımını olumsuz etkileyebilecek nedenlerin ortaya çıkması mümkün olacaktır.

Teşekkür

Araştırmaya katılarak evliliğe ilişkin algılarını paylaşan hemşirelik bölümü öğrencilerine teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Adamu, H., Yusuf, A., Tunau, K., & Yahaya, M. (2017). Perception and factors influencing early marriage in a semi-urban community of Sokoto State, North-West Nigeria. *Annals of International Medical and Dental Research*, 3(5), 6-12.
- Akbaş, M., Gökyıldız-Sürücü, Ş., Köroğlu, C.O., & Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çukurova Med J*. 44(1), 93-100 <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>
- Baş, E., & Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem*, 2(2), 5-27.
- Cabılar, B.Ö., & Yılmaz, A.E. (2022). Boşanma ve boşanma sonrası uyum: tanımlar, modeller ve uyumun değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(1), 1-11. <https://doi.org/10.18863/pgy.910766>
- Ceylantekin, Y., & Öcalan, D. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 45-53.
- Demirbilek, N. (2022). Üniversite öğrencilerinin rektörlük kavramına ilişkin metaforik algıları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi [MSKU Journal of Education]*, 9(1), 302-313. <https://doi.org/10.21666/muefd.912855>
- Fang, S. U. (2015). College EFL learners' metaphorical perceptions of English learning. *The Journal of Asia TEFL*, 12(3), 61-79. <https://doi.org/10.18823/asiatefl.2015.12.3.3.61>
- Ferah, N., & Kılınçer, H. (2022). Boşanmış bireylerin resmi ve dini boşanma hakkındaki algıları ve anlamlandırmaları. *Journal of İlahiyat Researches/İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 58(December), 1, 77-87. <https://doi.org/10.5152/ilted.2022.2295223>
- Geçioğlu, A.R., & Döner, E. (2019). İslâm'da evlilik ve aile bağlamında günümüzde tartışılan konular üzerine psiko-sosyal bir değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19(2), 603-627. <https://doi.org/10.30627/cuilah.621379>
- Güneş, A., & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede metafor analizi araştırmaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 115-129.
- Houlgate, L.D. (2017). Family contracts: Marriage and divorce philosophy, Law and the family (pp. 171-201): Springer.
- Keldal, G. (2021a). Evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklentiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 1-10. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.662290>
- Keldal, G. (2021b). Üniversite öğrencilerinin gözünden evlilik. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 375-393

- Kim, N.J., & Ko, S. (2018). Factors influencing attitude toward marriage of nursing college students. *Journal of the Korea Academia-Industrial Corporation Society*, 19(4), 178-185. <https://doi.org/10.5762/KAIS.2018.19.4.178>
- Koçyiğit-Özyiğit, M. (2017). The meaning of marriage according to university students: A phenomenological study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17, 679-711. <http://dx.doi.org/10.12738/estp.2017.2.0061>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). Metaforlar: Hayat, anlam ve dil. (G. H. Demir, Çev.). İstanbul: İthaki.
- Mahmoud, M.A., Shawky El-Ganzory, G., & Osman Abd El Fattah, W. (2022). Role concepts, Relationships and Conflict Resolution Styles Regarding Marriage among Nursing Students. *Egyptian Journal of Health Care*, 13(1), 649-662. <https://doi.org/10.21608/ejhc.2022.220368>
- Merriam, S.B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. çev. Selahattin Turan. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Moser, K.S. (2000). Metaphor analysis in psychology—Method, theory, and fields of application. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 1(2).
- Özabacı, N., Körük, S., & Kara, A. (2019). A metaphoric examination of the meaning of marriage. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 48(1), 693-736. <http://dx.doi.org/10.14812/cufej.489292>
- Park, E.J., Pack, Y.H., Jang, Y.H., Chung, K.Y., & Kim, J.W. (2024). A Metaphor analysis of university students' Perception of mating and Marriage. *Hum. Ecol. Res.* 62(3), 487-504. <https://doi.org/10.6115/her.2024.034>
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Suter, W. (2012). Introduction to educational research: A critical thinking approach (2nd ed.). Thousand Oaks: SAGE publications.
- Turgut, M. (2015). Türkiye’de evlilik tercihleri. Ankara, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Yalçın, H., Arslan-Kılıçoğlu, E., & Acar, A. (2017). Gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 858-865. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1942>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Seçkin Yayıncılık, Ankara*, 446.